

การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา

หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Community business management for ecotourism, case studies

Moo 6, Ban Hin Kliang, Tha Kham Sub-district, Hat Yai District, Songkhla Province.

ประดับพร เจริญวงศ์¹

Pradapphon Charoenwong¹

¹ ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹Business Administration Department, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

²General Management Division, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาหมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการธุรกิจชุมชนและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ รายได้ของกลุ่มอาชีพเฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มธุรกิจชุมชน มีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ จำนวน 240 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test , F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) นอกจากนี้ยังใช้สถิติอ้างอิง (Interface statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาค่าสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการธุรกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การจัดการด้านการตลาด และการจัดการการเงินและบัญชี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการธุรกิจชุมชน ส่วนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีค่า KMO ค่า Bartlett's Test of Sphericity ผ่านเกณฑ์การทดสอบทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีค่า Total Initial Eigenvalues มากกว่า 1 นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับสูงมากเพียงใด และการได้รับการอบรมของสมาชิกชุมชนจะทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการธุรกิจชุมชนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการธุรกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ABSTRACT

Research Community business management for eco-tourism: A case study of Moo 6, Ban Hin Kliang Sub-district, Hat Yai District, Hat Yai District, Songkhla Province aims to (1) to analyze the elements of community business management And elements of ecotourism (2) to study the characteristics of the occupation group, ie the average occupation income per month And receiving training in community business management of community business groups Affecting community business management for ecotourism (3) to study ways to develop community business management for ecotourism Using questionnaires as a tool, 240 samples, quantitative analysis (Quantitative Research) and analyze data using descriptive statistic by percentage, mean, mean, standard deviation, t-test, F-test, analysis of variance (One-Way ANOVA). Also use statistics to test hypotheses, namely, statistical analysis, factor analysis, to analyze the components of community business management

The study indicated that Production management Human resource management Marketing management And financial and accounting management Is an important component of community business management Ecotourism Is an important component of ecotourism, with the KMO Bartlett's Test of Sphericity value passing the statistical test criteria In addition, there is more than 1 Total Initial Eigenvalues. In addition, the average monthly income is very high. And the training of community members will result in greater success in managing the community business.

Key words: Community business management, Ecotourism.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของประเทศไทยนับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งเห็นได้ชัดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ต่อการปรับตัวให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์ ที่หลายประเทศให้ความสนใจกับจำนวนเงินที่เป็นตัวเลข การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การค้า การท่องเที่ยว และอีกหลากหลายธุรกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างเต็มกำลัง ประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาโดยตลอด เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รัฐบาลได้เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการ พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน ชุมชน และประชาชนทุกคน โดยยึดหลัก “ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อขับเคลื่อนการ เจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม

หลายประเทศจึงพยายามสร้างความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การรักษาสีน้ำจืด การลดการใช้ถุงพลาสติก การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาพร้อมกับเอกลักษณ์ ชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละพื้นที่ ที่ไม่สามารถลอกเลียนให้เหมือนกันได้ ด้วยความต่างทั้งภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติจึงได้รังสรรค์สิ่งทีก่อให้เกิดวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นความแตกต่างเฉพาะถิ่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ใหม่ อันน่าทึ่งกับชาวบ้านที่ยังคงใช้ชีวิตเรียบง่ายภายใต้วิถีชีวิตและขนบประเพณีแบบดั้งเดิมความร่วมมือดังกล่าวจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ผ่านการแบ่งปันองค์ความรู้ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างกระแสการท่องเที่ยวสีเขียว หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นกระแสหลัก ผ่านยุทธศาสตร์ระดับภูมิภาคที่ชัดเจนและถูกทิศถูกทางยอมทำให้การท่องเที่ยวหลักด้านการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจชุมชนและสังคมตลอดจนการนำภูมิภาคไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นธรรม และไม่แบ่งแยกอย่างแท้จริง (พิมพ์ร่ำไพ พันธุ์วิชาติกุล, ศูนย์ข่าวอาเซียน, กรมประชาสัมพันธ์, 2558)

จุดมุ่งหมายในการสร้างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การให้ความสำคัญกับการจัดการธุรกิจชุมชน เนื่องจากเป็นฐานรากระบบเศรษฐกิจของประเทศ ที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมที่โดดเด่นและรู้จักกันอย่างแพร่หลายการจัดการธุรกิจชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้สามารถบริหารจัดการตัวเองได้ โดยหยิบยกนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็น อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นมาสร้างจุดขายเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ผ่านการจัดการธุรกิจชุมชนโดยจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 3) การตลาด 4) การบริการ เพื่อนำไปสู่การจัดการธุรกิจชุมชน โดยทางผู้วิจัยเน้นการศึกษาด้านการจัดการการตลาด ซึ่งชุมชนยังไม่ตื่นตัวกับประเด็นนี้มากนัก ทำให้ชุมชนขาดการประชาสัมพันธ์ การทำการตลาดเชิงรุก ซึ่งการจัดการการตลาดที่ดีจะทำให้ธุรกิจชุมชนนั้นอยู่ได้อย่างยั่งยืน

การศึกษาระณีศึกษที่บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งถือเป็นตำบลเล็ก ๆ แห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลา ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ อาชีพตัดยางพารา และปลูกหัวมัน โดยในปัจจุบันเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านในการจัดทำวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปหัวมันเทศ การรวมกลุ่มกันจัดตั้งตลาดท่าข้าม มีชื่อตลาดว่า “ทุ่งนาหลาไตโต” ซึ่งเป็นตลาดที่มีการนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดจำหน่ายให้นักเที่ยว จัดให้มีกิจกรรมในแต่ละฤดูกาลของการจัดการการเกษตร เช่น ฤดูปลูกข้าว ก็เปิดให้นักท่องเที่ยวมาดำนาฟรี เดินตลาด สัมผัสวิถีชุมชน ที่คนเมืองไม่เคยได้สัมผัส ตลาดบ้านหินเกลี้ยงจึงนับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ปัจจุบันได้รับการตอบรับค่อนข้างดี สามารถสร้างเป็นอัตลักษณ์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาที่คนรุ่นหลังได้เริ่มศึกษา เรียนรู้และถ่ายทอดให้คนรุ่นปัจจุบันให้ได้ดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพที่ไม่ทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดตนเอง

ทางผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการทำวิจัยเรื่อง การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การจัดการการธุรกิจชุมชนเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาเฉพาะถิ่น สามารถนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการธุรกิจที่มีอยู่ในชุมชนให้มีศักยภาพและความแข็งแรงมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำผลของงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจขนาดเล็ก หรือ SMEs ที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชน ภูมิภาค และหน่วยงานต่าง ๆ อีกด้วย

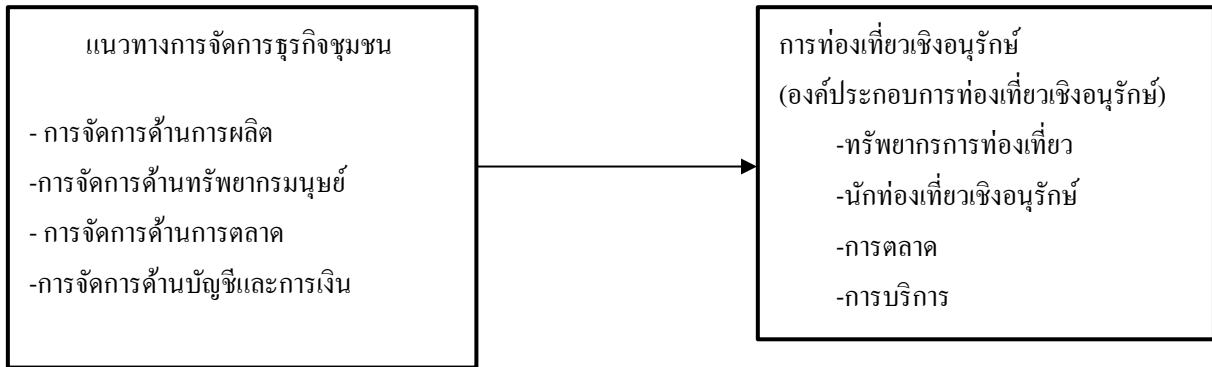
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดการธุรกิจชุมชน และองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ รายได้ของกลุ่มอาชีพเฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มธุรกิจชุมชน มีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของการจัดการธุรกิจชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการสำรวจประชากรในพื้นที่ภูมิลำนายอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 240
2. ศึกษาเนื้อหา การจัดการธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านบัญชีและการเงิน
3. ศึกษาเนื้อหา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การตลาด และการบริการ
4. ระยะเวลาที่ทำการศึกษา 1 ธันวาคม 2561 – 31 มกราคม 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนสามารถนำข้อมูลและแนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ภายในชุมชนได้
2. องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจะช่วยขยายฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้ยั่งยืนในอนาคตได้

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ จำนวนประชากรที่อาศัยใน หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 240 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, กรมการปกครอง, 2560.) ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นแบบการสุ่มตัวอย่างในกรณีที่เราทราบประชากรที่แท้จริง กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้ศึกษาได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของเครจซและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินธุรกิจชุมชน และการได้รับการอบรมในการจัดการธุรกิจของชุมชน เป็นคำถามลักษณะปลาย แบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านองค์ประกอบของแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การตลาด การบริการ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลด้านการจัดการธุรกิจชุมชน โดยมีลักษณะคำถามปลายปิด ได้แก่ การจัดการด้านการผลิต ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการตลาด และการจัดการด้านการเงินและบัญชี

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจชุมชนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากหนังสือ บทความในวารสารที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชนบทความวิชาการ เป็นต้น

3.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากพื้นที่ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) องค์กรประกอบการจัดการธุรกิจชุมชน และองค์กรประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.1) องค์กรประกอบการจัดการธุรกิจชุมชน

ผลการศึกษาด้านการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาหมู่บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านการเงินและบัญชี ซึ่งทั้ง 4 องค์กรประกอบนี้เป็นองค์ที่มีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจชุมชน เพราะประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับกระบวนการวางแผนจัดการที่ดี

นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยของจุลศักดิ์ ชาญณรงค์ (2546) ได้สรุปถึงการประกอบธุรกิจชุมชนมีทั้งหมด 10 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านระบบบัญชี ด้านแรงงานด้านการบริหารจัดการ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการประสานความร่วมมืออย่างแท้จริง ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และดำเนินกิจกรรม และด้านนโยบายของรัฐยังไม่เอื้ออำนวย ทั้งด้านภาษี สินเชื่อ ตลอดจนระบบโครงสร้างธนาคาร ซึ่งมีความแตกต่างจาก 4 องค์กรประกอบที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และสอดคล้องกันกับงานวิจัยของปานวัฒน์ อุทัยเลิศ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการธุรกิจชุมชนของตลาดริมน้ำดอนหวาย ตำบลบางกระพี้ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า องค์กรประกอบที่สำคัญในการจัดการธุรกิจชุมชน ได้แก่ การดำเนินงานของคณะกรรมการ การจัดการอาคารสถานที่ การประกอบธุรกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมชุมชน ดังนั้น องค์กรประกอบของการจัดการธุรกิจชุมชนจึงมีความสำคัญและมีความหลากหลายในการนำมาศึกษาและวิจัย

1.2) องค์กรประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

องค์กรประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการบริการ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีระดับการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีระดับการปฏิบัติในการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก และด้านการบริการที่อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย นั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีการจัดการในส่วนของคุณภาพที่มีวัตถุดิบมาจากชุมชนตนเอง ยกตัวอย่าง เช่น ถั่วคั่วทราย เห็ดแครงที่นำมาประกอบเป็นเมนูต่าง ๆ ซึ่งเป็นการนำเอาวัตถุดิบในชุมชน มาผ่านกระบวนการจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน ก่อให้เกิดเป็นสินค้าที่มีความจำเพาะต่อชุมชนนั้น ๆ มีความเป็นเอกลักษณ์ ไม่สามารถหาที่อื่นได้ ตลาดที่จำหน่ายเป็นสินค้าที่มาจากชุมชนทั้งสิ้น โดยมีการทำตลาดเชิงอนุรักษ์ด้วยการสร้างสตอร์รี่ให้หมู่บ้านดังนี้ 1) เมนูเด็ดจำนวน 5 เมนู ได้แก่ ข้าวยำ แกงสม

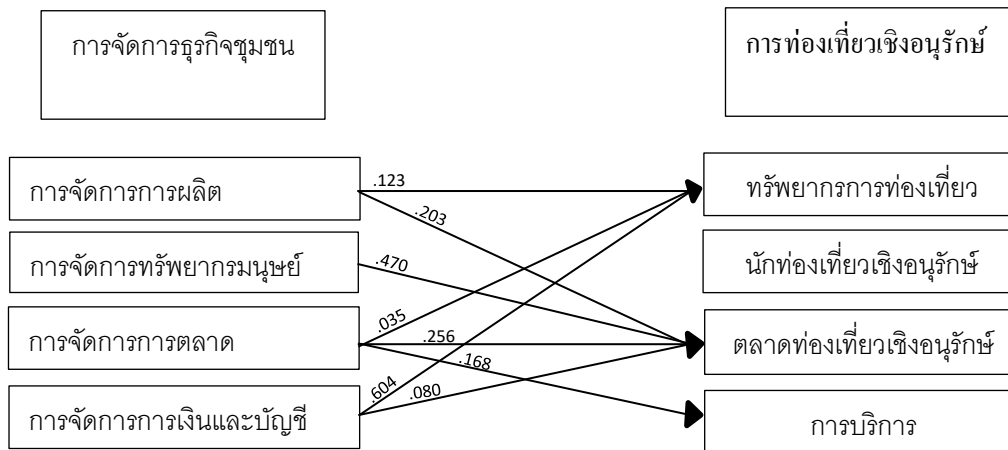
รมเห็ดแครง แป้งข้าวหมาก ท่อหมกเห็ดแครง 2)สถานที่ท่องเที่ยวกิจกรรมเด่น 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบ้านจักรยาน ชมวิวโพธิ์หินงาม งานประเพณีไหลองซ่งข้าว งานประเพณีลากพระเดือน 11 กิจกรรมสาธิตการทำขนมเปี๊ยะ กิจกรรมโรงเรียนห้องนา 3) สุดยอดผลิตภัณฑ์เด่น ได้แก่ ขนมเปี๊ยะ ขนมเค้กกล้วยหอม แขนวิชเห็ดแครงน้ำผึ้งรวง ต้มสามเหลี่ยม ถั่วคั่วทราย

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า จะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกใน การอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะการตลาดที่สื่อสารออกไปยังนักท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยว โดยเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในเชิงการตลาดจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีลักษณะอย่างไร โดยการให้ข้อมูลและสิ่งที่คาดหวังจากการท่องเที่ยว (expectation) อย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสม กับความสนใจ และตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่ และสามารถยอมรับกฎกติกาของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้หรือไม่ จึงเห็นได้ว่าการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเลือกสรรประเภทและคุณภาพของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ (qualitative tourism) มากกว่าการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ (quantitative tourism) อันจะเป็นหนทาง นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และในขณะที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ก็ยังคงต้องมีการบริการที่เน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นท้องถิ่น เช่น บริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในภาคบริการซึ่งได้แก่ การจัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ecolodge) เป็นมัคคุเทศก์นำทางในการเดินป่า เป็นต้น

2) การศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพ ได้แก่ รายได้ของกลุ่มอาชีพเฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชน มีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน

ผลการศึกษาการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาหมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนมีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการธุรกิจชุมชน โดยถ้าหากกลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมากเพียงใด ก็จะส่งสะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนได้มากยิ่งขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ยังพบว่า การได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชน มีผลทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการจัดการธุรกิจชุมชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนจะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ให้กับสมาชิกในชุมชน อันได้แก่ ด้านการจัดการการผลิต ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการตลาด และด้านการจัดการการเงินและบัญชี ซึ่งการจัดการทั้งสี่ด้านที่กล่าวมานี้มีความสำคัญต่อการวางแผนจัดการชุมชน การเลือกปัจจัยการผลิต ตลอดจนกระบวนการระหว่างการผลิต และการนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด รวมถึงพบว่า การจัดการการเงินและบัญชีมีส่วนช่วยให้ชุมชนวางแผนการเงิน จัดการเงินออกเป็น ส่วน ๆ ได้ เพื่อไว้ใช้ในการผลิตสินค้า และไว้ใช้จ่ายในครัวเรือนนั่นเอง ทั้งนี้ตามที่ขวัญกมล ดอนขวา (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ได้พบว่า การจัดการธุรกิจชุมชน ด้านการจัดการการผลิต ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการตลาด และด้านการจัดการการเงินและบัญชี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการธุรกิจชุมชน และพบว่าในการดำเนินธุรกิจชุมชนสมาชิกควรได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนให้มากขึ้นก่อนจะมีการจัดตั้งธุรกิจชุมชน

3) วิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการธุรกิจชุมชนที่มีผลต่อท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ผลการวิจัยโดยภาพรวมสรุปได้ว่า ในการจัดการธุรกิจชุมชน ส่งผลให้เกิดการประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการตลาดเชิงอนุรักษ์ และด้านการบริการ มากกว่าด้านนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเป็น ทั้งนี้ อาจขาดการอบรมในเรื่องการจัดระบบ ระเบียบของพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้การจัดตั้งกลุ่มธุรกิจชุมชนในช่วงเริ่มต้นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการสนับสนุนเป็นอาชีพเสริมให้กับสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นอาชีพหลักที่มุ่งหารายได้มากขึ้นไป บางกลุ่มอาชีพที่ทำธุรกิจอยู่ในชุมชนจะมีนายทุนเพียงคนเดียวเข้ามาบริหารทุกด้าน และจ้างชุมชนผลิตออกสู่ตลาด เลยเป็นผลให้มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว และตลาดเชิงอนุรักษ์มาเป็นเครื่องมือหลักในการพิจารณาการจัดการธุรกิจชุมชนในทุก ๆ ด้านมากกว่า เนื่องจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องการกระแสบริโภคนิยม นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงกลายเป็นทาสของเทคโนโลยี จนบางครั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวเองก็แยกไม่ออกว่าแท้จริงแล้วเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย หรือความเป็นปัจเจกของภูมิปัญญา เป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวเหล่านี้เข้ามากันแน่

4) แนวทางการพัฒนาการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการวิจัย พบว่า การจัดการธุรกิจชุมชนมีระดับการปฏิบัติในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการเงินและบัญชีในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดการด้านการตลาดที่อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง ดังนั้นแล้วองค์กรของรัฐและเอกชนที่มีความพร้อมจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญของการให้องค์ความรู้ที่จะใช้ในการจัดการธุรกิจชุมชน เพราะจากงานวิจัยพบว่าผู้ที่เคยได้รับการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชน จะมีการจัดการด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีการทำงานเป็นทีมไม่แตกแยก มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนด้านการจัดการด้านการเงินและบัญชี มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอ นำไปสู่การมีการควบคุมค่าใช้จ่ายการดำเนินธุรกิจให้อยู่ในงบประมาณ รวมถึงมีการนำจำนวนตัวเลขจากบัญชีมาคุยหารือเพื่อปรับปรุงการทำงานของธุรกิจชุมชน นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการเสาะแสวงหาแหล่งเงินทุน และมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของชุมชนกับชุมชนข้างเคียง หรือชุมชนอื่น มากกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับการอบรม ดังนั้นแล้วจึงควรมีการส่งเสริม การอบรมให้ความรู้เรื่องธุรกิจชุมชนให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการตลาดที่ยังต้องมีการพัฒนาอีกค่อนข้างมาก เนื่องจากระดับการปฏิบัติที่ปานกลาง อาจส่งผลให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้นั้นไม่สามารถจัดจำหน่ายได้ หรือไม่มีตลาดรองรับ รวมไปถึงพัฒนาด้านของสื่อการตลาดให้สมบูรณ์มากขึ้น มีการ

โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านหลากหลายช่องทางอย่างจริงจัง มีกิจกรรมผ่านช่องทางการตลาดทางช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้แล้วยังพบว่าสมาชิกในชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจการอบรมการจัดการธุรกิจชุมชนเท่าที่ควร เพราะถือว่าเป็นเรื่องไกลตัว อาชีพที่ตนประกอบอยู่นั้นไม่ได้ใช้ความรู้เหล่านี้ ดังนั้นแล้วจึงควรมีการปรับทัศนคติผ่านการอบรมผ่านกิจกรรมอื่น ๆ แทนซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือ และการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การศึกษาดูงาน โครงการที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการธุรกิจชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเฉพาะพื้นฐานของชุมชนนั้น ๆ เป็นอย่างไร ควรมีการปรับพื้นฐาน และปูพื้นฐานการเริ่มต้นการจัดการธุรกิจชุมชนในธุรกิจอื่น ๆ ต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นอกจากจะเป็นการรักษาทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ยังส่งผลให้สิ่งแวดล้อมฟื้นฟูและดีขึ้นอีกด้วย ดังนั้นจึงควรมีการปรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในส่วนของการบริการให้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การมีมัคคุเทศก์ การมีแผนที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน การมีห้องน้ำที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว จุดพักสถานที่นัดพบ สถานที่จอดรถที่ควรพัฒนาให้เป็นสัดส่วน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรจัดการท่องเที่ยวแบบให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก ทำกิจกรรม หรือเข้าค่ายพักแรมได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในประเด็นด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม
2. ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อนำวิธีการจัดการธุรกิจชุมชนมาประยุกต์ใช้
3. นอกจากองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชนแล้ว อาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการจัดการธุรกิจชุมชน เช่นระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการธุรกิจชุมชน ภาวะผู้นำผู้ตามของการจัดการธุรกิจชุมชน เป็นต้น
4. ควรมีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของปัจจัยการจัดการธุรกิจชุมชน ว่าส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2546). ธุรกิจชุมชน : ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. สุทธิปริทัศน์ : กรุงเทพฯ.

ธงชัย สันติวงษ์. (2539). หลักการตลาด. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. (2549). การจัดการการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทเอช เอ็น กรุ๊ป จำกัด.

ธนาธร ภูพันธ์เอก และนภาพรณ พัฒนฉัตรชัย. (2551). การพัฒนาธุรกิจชุมชนกรณีศึกษาสุรากลั่นชุมชน จังหวัดสุรินทร์. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พิมพ์จำไพ พันธุ์ชาติกุล. (2558). การท่องเที่ยวอาเซียน : ความหลากหลายที่ลงตัว.

สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 8, 2561. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน, กรมประชาสัมพันธ์. (2558) จาก <http://www.asean thai.net>

ปานวัฒน์อุทัยเลิศ (2551). การจัดการธุรกิจชุมชนของตลาดริมน้ำดอนหวาย ตำบลบางกระเจก

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลักษมณ บุญเรือง. (2547). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

- กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไฉลา บุญพิศ และ ฮัมเตีย มูตอ. (2556). เส้นทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี : โรงพิมพ์วิชรินทร์ พี.พี. คณะวิทยาการสื่อสาร และสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และอมรราวรณ ทิวถนอม (2552). การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. สำนักงาน พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 46(2): 45-54.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2539). ทรัพยากรการท่องเที่ยว. สืบค้น เมื่อวันที่ ธันวาคม 19, 2561. <http://www.tistr.or.th/tistr2006/indexn.pnp?page=home>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2540). โครงการศึกษาเพื่อทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย. กรุงเทพฯ. มปป.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2560). รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ. 2560 สืบค้นเมื่อวันที่ ธันวาคม 5, 2561, จาก <http://www.stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/stat TDD>
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน. เอกสารประกอบการเรียน.
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตรเขต1. (2554). การศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: จังหวัดเชียงใหม่.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และดรรรชนี เอมพันธ์. (2539). อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์ ศูนย์วิจัยป่าไม้
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2542). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. เจริญวิทย์การพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้. (2550). การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนโยบายยุทธศาสตร์การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 44(4): 12-21.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม. (2561). ข้อมูลทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม. สืบค้นเมื่อวันที่ ธันวาคม 20, 2561, จาก <http://www.thakham.go.th/content/information>